

KUOPIO

Hyvä päätös – Pohjois-Savon kuntajohtamisen ja päätöksenteon konsepti

Pohjois-Savon kuntien digitalisaatiofoorumi,
Tiedolla johtaminen –kehitysryhmä,
Kehittämispäällikkö Katja Penttinen
7.6.2023

Pohjois-Savon kuntien digitalisaatiofoorumi

- Vuosina 2019 – 2021 foorumi toimi nimellä Pohjois-Savon kuntien tietohallintofoorumi, jonka toimintaa rahoittivat erillisen sopimuksen mukaisesti Pohjois-Savon kunnat.
- Vuoden 2022 alusta foorumin toiminta muutettiin verkosto- ja informointifoorumiksi, joka toimii ilman kuntien rahoitusta.
- Mukana ovat kaikki Pohjois-Savon 19 kuntaa.
- Digitalisaatiofoorumin, kautta voidaan käynnistää yhteisiä kehittämishankkeita niiden kuntien kanssa, jotka haluavat lähteä mukaan yhteiskehittämishankkeisiin.
- Digitalisaatiofoorumin kehitysryhmät ovat: digiturva, sivistystoimi, tiedolla johtaminen, tekninen toimi ja kuntalaisten osallistaminen.

Tiedolla johtamisen kehitysryhmä

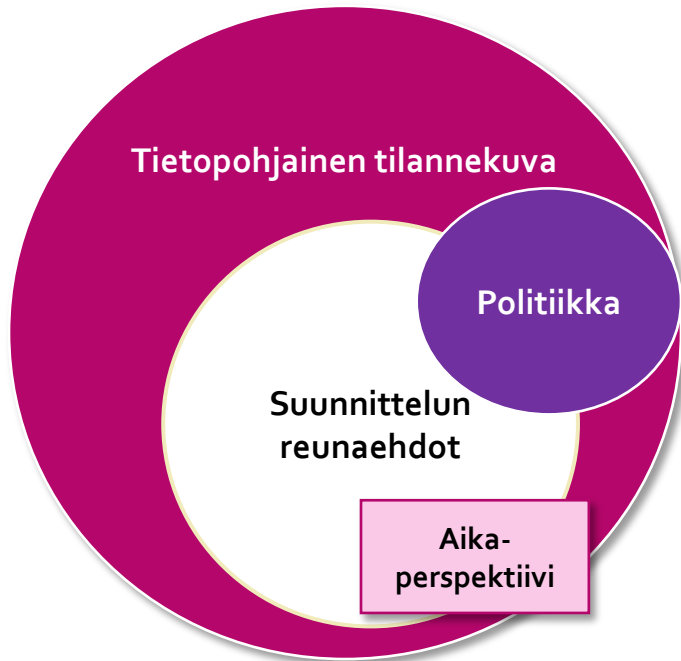
- Iisalmi: Pasi Niva, tietohallintokoordinaattori
- Kuopio: Katja Penttinen, kehittämispäällikkö
- Lapinlahti: Ulla Nikulainen, hallintojohtaja
- Rautalampi: Anu Sepponen, kunnanjohtaja
- Siilinjärvi: Pekka Kauhanen, kehitysjohtaja
- Varkaus: Marja Kosunen, tietohallintoasiantuntija
- Vieremä: Mika Suomalainen, kunnanjohtaja

Hyvä päätös - Pohjois-Savon kuntajohtamisen ja päätöksenteon konsepti

- Kuntapäätäjät käyttävät merkittävää julkista valtaa päättäessään kunnan toimialaan kuuluvista asioista. Päätöksillä on vaikutus kuntalaisten elämään ja kunnan toimintaedellytyksiin tulevaisuudessa.
- Hyvä päätös -konsepti kuvaa kuntapäätöksenteon prosessin vaiheet, joiden kautta edetään tilannekuvasta osallistavaan päätöksentekoon. Kuntapäätöksenteon ominaispiirteitä ovat edustuksellinen demokratia ja osallisuuden vaatimus. Konseptin ytimen muodostavat tietopohjainen tilannekuva, suunnitteluun osallistaminen ja systeemivaikutusten arviointi. Tiedolla johtaminen on ensisijaisesti toimintakulttuuria ei digiä.
- Hyvä päätös -konsepti on laadittu Pohjois-Savon kuntien digitalisaatiofoorumin Tiedolla johtamisen työryhmässä, jossa ovat mukana edustajat Iisalmen, Kuopion, Lapinlahden, Rautalammin, Siilinjärven, Varkauden ja Vieremän kunnista.

Hyvä päätös -tausta

- Tiedolla johtamiselle ei ole olemassa yksiselitteistä yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Tiedolla johtaminen voidaan määritellä tiedon systemaattiseksi analysoinniksi ja tiedon hyödyntämiseksi päätöksenteossa. Se on osa laajempaa tietojohtamisen kenttää. Tiedolla johtamisen kokonaisuuteen kuuluvat sekä tiedon tuottaminen että tiedon hyödyntäminen. (ks. esim. [Tiedolla johtamisen käsikirja](#))
- Tiedolla johtamiseen tarjotaan usein erilaisia ”teknisiä ratkaisuja”. Rakennetaan analytiikkatyökalu mittareineen ja esitetään tietoa visuaalisessa muodossa hyödynnettäväksi päätöksenteon eri vaiheissa. Tekniset ratkaisut eivät useinkaan tuota haluttua tulosta tai niiden ei nähdä antavan vastauksia päätöksenteon kannalta oleellisiin kysymyksiin.
- Tiedolla johtamisen prosessi kuvataan yleensä ”teknokraattisena” päätöksentekoprosessina, jossa perustana ovat data ja tieto, joita analysoimalla tehdään johtopäätökset ja suunnitellaan toimenpiteet. Demokraattiseen päätöksentekoon olennaisena osana kuuluu, että päätöksiin vaikuttavat esimerkiksi päättäjän ideologinen tausta, kokemuspohja ja yhteisön odotukset. (ks. esim. [Julkisen hallinnon tiedonmuodostus](#))
- Ei ole yhtä aikajanaa, jolla eri tahojen tekemät päätökset vaikuttavat lineaarisesti ja järjestyksessä. Jokainen päätös muodostaa oman tulevaisuuskehityksensä ja toisaalta siihen vaikuttavat jatkuvasti muualla tehtävät ja tekemättä jäävät päätökset sekä toimintaympäristön kompleksisuus. Päätöksen vaikutuksen arviointi ei rajoitu välittömään vaikutukseen, hyvissä päätöksissä huomioidaan myös välilliset ja seurannaiset vaikutukset.

Väitteemme ovat:

- 1) Tiedolla johtaminen ei ole tekninen harjoitus
- 2) Kuntapäätöksenteko on vuorovaikutteinen prosessi
- 3) Päättäjien tilannetietoisuus muodostuu tilannekuvan ymmärtämisestä

Tavoiteltu loppuasetelma

- Reunaehdot kuvataan näkyviin
- Suositeltavat vaihtoehdot
- Vaikutusarviot (EVA-prosessi)

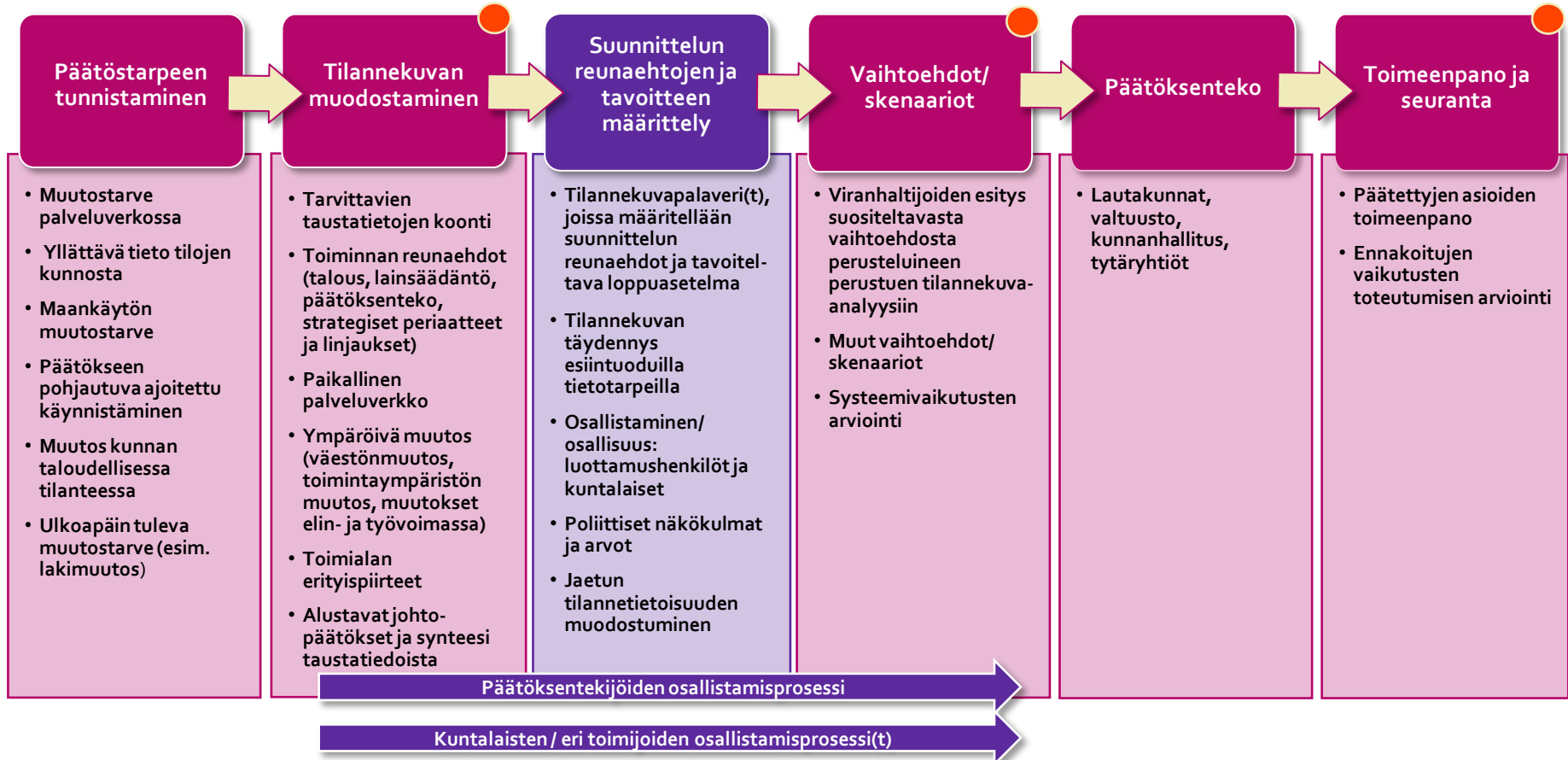
Poliittiset päättäjät mukaan jo valmistelun alkuun muodostamaan suunnittelun reunaehdot. Esim. iltakouluun pitää olla tietopohjana tarpeeksi tarkka tilannekuva tulevaisuuteen, joka esitetään "kansankielellä". Vasta tavoiteasetannan jälkeen edetään suunnittelutyöhön.

Hyvä päätös -prosessi

- Hyvä päätös –konsepti kuvaa miten tiedolla voidaan tukea päätöksenteon eri vaiheita valmistelusta päätöksenteon kautta vaikutusarviointiin.
- Prosessi itsessään ei ole mekaaninen tai digitaalinen prosessi. Se vaatii aina tietynlaista sovittamista päätöksenteon kohteen ja päätöksenteko-organisaation toimintakulttuurin mukaan.
- Työryhmässä on todettu, että prosessi sopii esimerkiksi palveluverkkopäätöksiin, tuulivoimapäätöksiin tai kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintojen määrittelyyn.
- Toistaiseksi prosessin luonnosversiota on koestettu Vieremän kunnan kouluverkkopäätöksessä. Lisäksi Hyvä päätös –konseptia on esitelty mm. Lapinlahden, Kuopion ja Rautalammin luottamushenkilöille.
- Päätösprosessin vaiheiden, niihin kytkeytyvien tietosisältöjen ja osallisuuden prosessikuvausluonnos on esitetty seuraavalla dialla. Kuvausluonnokseen on merkitty eri värillä ne kohdat, jotka ovat joko kokonaan uutta tai joiden painoarvo kasvaa suhteessa nykyiseen päätösprosessiin.

● Tarve digiratkaisuille

■ Muutos nykyisen prosessiin

Hyvä päätös –hyödyt ja riskit

Hyödyt:

- Tiedolla johtamisen hyvä kuntapäätös. Tietoon pohjautuvalla päätöksenteolla varmistetaan, että kunnalla on kyky ennakoida, havainnoida ja vaikuttaa ympäristöönsä.
- Resurssien säästäminen valmistelussa, kun reunaehdot sovitaan ennen etenemistä skenaarioihin.
- Halukkuus osallistua kuntopolitiikkaan kasvaa.
- Vaikuttavuus paranee.
- Tyytyväisemmät kuntalaiset, poliittiset päättäjät ja viranhaltijat.

Riskit:

- On osattava pitää erillään tietopohjan tuottaminen. Taustatiedon tuottamiseen eivät päätöksentekijät saa vaikuttaa.
- On ymmärrettävä, että esittelijä laatii virkavastuulla päätösehdotuksen.
- Ei saa muodostua mittaamisen illuusiota.
- Osallistamisprosessin aikana valmistelijoiden on oltava valmiita ottamaan vastaan tunneperäisiä reaktioita.